

Franč Križnar

Univerza v Mariboru, Inštitut glasbenoinformacijskih znanosti

DIDAKTIČNA IN METODIČNA GLASBENA LITERATURA V PIRAMIDI SLOVENSKEGA GLASBENEGA ŠOLSTVA V IZDAJAH ZALOŽBE ZAVODA RS ZA ŠOLSTVO

Izvleček

Zavod Republike Slovenije (ZRSŠ) v vseh svojih oblikah dejavnosti podpira razvoj šolstva, s tem pa tudi glasbenega v vsej piramidi njenega delovanja na Slovenskem. Sodeluje pri posodabljanju učnih programov, razvoju in pripravi učnih pripomočkov in učil. Njegova založba s svojimi izdajami ves čas dopolnjuje svoje osnovne naloge: skrb za stalne in kvalitetne spremembe prakse in strokovni ter osebni razvoj učiteljev in drugih strokovnih sodelavcev v šolah in vrtcih. Za to ima ZRSŠ poseben organizacijski oddelek, *Založbo*, ki izdaja priročnike, učbenike, strokovne monografije in kar 10 revij. Med knjigami-priročniki o glasbi lahko najdemo avtorje, ki so tudi sicer relevantni za področje glasbene vzgoje v Sloveniji. Tu je še revija *Glasba v šoli in vrtcu* z znanstvenimi članki, intervjuji, članki o (dobri) praksi-iz prakse v prakso, strokovni kotiček, recenzije (komentarji glasbenih dogodkov, notnih in knjižnih izdaj, zvočnih zapisov, ipd.), obletnice, etnomuzikološki kotiček in s tradicionalno *Notno prilogo* (otroški in mladinski zbori).

Ključne besede: učni programi, priročniki, učbeniki, revije, glasbena vzgoja

Abstract

Didactic and Methodic Music Literature in Pyramid of Slovenian Music Education Published by the National Education Institute

The National Education Institute of the Republic of Slovenia (ZRSŠ) in their activities is supporting the development of schools in the complete pyramid of their activities in Slovenia by all of their forms of activities. It is co-operating by the up-to-date of the school programmes, by the development and preparing of the arrangements and school equipment. Their *Publishing Department* with its own editions completes the ZRSŠ basic task: permanent growth and high quality of teachers and other professional workers in schools and kindergartens. Although for this the ZRSŠ has a special department for such matters. It is publishing books; most of them are manuals, and even ten magazines. Among textbooks and manuals about music we can find authors who are relevant to the music education in Slovenia. The special positions is allotted to the magazine *Glasba v šoli in vrtcu / The Music in School and Kindergarten*, which includes scientific papers, interviews, papers and good practice, professional small corner, the critiques (the commentaries of music events, notes, books, sounding records, ect.), the anniversaries, the ethno-musicological small corners and the supplement (children and youth choirs).

Keywords: teaching programmes, textbooks, manuals, magazines, music education

Uvod

Zavod RS za šolstvo (ZRSŠ) je javni zavod, ki opravlja svetovalne, razvojno-preučevalne in druge strokovne naloge s področja izobraževanja. Ustanovljen je bil leta 1956 na podlagi sklepa *Vlade NRS* (1955) kot *Zavod za preučevanje šolstva* s samo šestimi strokovnimi (so)delavci. Osnova so bile podobne organizacije, ki so se ustanovile po celi tedanji FLRJ v zgodnjih 50. letih prejšnjega stoletja v dokaj blagi obliki še vedno enopartijskega sistema po ukinitvi *Agitpropa*, vrhovnega cenzorskega aparata

Komunistične partije; tistega, kar je v prvih povojnih letih dušilo kulturno ustvarjalnost in intelektualne potenciale ljudi in prebivalstva. Od zgodnjih 50. let, s pojavom t.i. partijskega liberalizma, so se v republikah in pokrajinah FLRJ najprej ustanovile različne komisije, ki so se potem preimenoval v samostojne zavode (Gabrič, 2006). Njihova imena in naslovi so se večkrat spreminjali. V Sloveniji je bil l. 1958 ustanovljen *Zavod za preučevanje izobraževanja odraslih*; ta se je preimenoval v *Zavod LRS za strokovno izobraževanje*, a 1965 se je z *Zavodom za napredek šolstva LRS* združil v skupni in samostojni *Zavod za šolstvo LRS*. Ta zavod je l. 1969 postal (tedanji) republiški upravni organ, vanj pa so bile kot organizacijske enote (9) vključeni tudi samostojni področni zavodi za prosvetno pedagoško službo, za pedagoški nadzor in svetovanje; odtlej ima *Zavod* več stotnih zaposlenih.

Njegovi izdajateljski začetki segajo v 70. leta 20. stoletja in so še danes povezani z metodično- didaktično vsebino. Niso bili ne veliki in ne sistematični, temveč posamezni (Logar, 2012). Prvi večji vzpon in številne sistematične izdaje so sledile šele po l. 1989. Leta 1974 se je preimenoval v *Zavod RS za šolstvo* in je deloval pod okriljem *Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje*, od 1991 pa v sestavu *Ministrstva za šolstvo in šport* kot *Zavod RS za šolstvo in šport*; od 1995 deluje z današnjim imenom *Zavod RS za šolstvo* kot (samostojni) javni zavod. V njegovem okviru je še vedno 9 organizacijskih enot v: Celju, Kopru, Kranju, Ljubljani, Mariboru, Murski Soboti, Novi Gorici, Novem mestu in Slovenj Gradcu. *Zavod* je še vedno povezava med novostmi v šolski izobraževalni politiki in njihovem uvajanju v pedagoško prakso. Po zakonu opravlja razvojno in svetovalno delo na področju predšolske vzgoje, šolskega in srednješolskega izobraževanja, v domovih za otroke in mladino s posebnimi potrebami in v dijaških domovih. Druge naloge pa so še: priprava, uvajanje in spremljanje šolskih reform, izdelava pregledov učnih predmetov in šolskih načrtov za osnovne in vse vrste srednjih šol, opremljenost šol z učili-učnimi pripomočki, priprava in izdaja učbenikov in priročnikov. Posebna skrb je namenjena še učiteljem, uvajanju njihovih didaktičnih tehnologij, sodobnih oblik in metod dela. *Zavod RS za šolstvo* je obenem izdajatelj številnih knjig, priročnikov, revij (deset stalnih!) in še druge didaktične literature. Za vse to ima poseben oddelek, *Založbo*.

Ta se je razvijala počasi in postopoma. Njeni začetki so že v nastavkih kot so to npr. *Skupina za učbenike* iz leta 1979 (Logar, 2012). Šele 1991 je izšla prva knjiga v na novo ustanovljeni *Založbi*, *Centru za izdajo knjig*, potem pa je bil tempo izhajanja knjig in drugih tiskanih enot naslednji: 180 naslovov (1991) in 220 enot-naslovov (1992). In ta tempo se je kar nadaljeval: 200-300 enot-naslovov letno, ker so bila to »leta debelih krav« (Vintar, 2006). Prvič kot samostojni oddelek ZRSŠ se je kot *Založba* pojavila v organigramu v letu 1997 in 1999–2005 (Vintar, 2006). V času 2003–2005 je dobila *Založba* novo vlogo s tem, da se je promovirala v različnih in številnih oblikah s parolo »prodor na trg« (Pleša, 2006). Odtlej ta »crescendo« še traja. *Založbo* ZRSŠ potem najdemo (Pleša, 2006) v vseh pokazateljih organiziranosti ZRSŠ. Njena vloga in moč se iz leta v leto večata tudi na področju glasbe oz. glasbene stroke. Kažeta pa se v vse večjem vplivu na številu izdanih izvodov literature glasbenih izdaj: knjige, priročniki, revije, ... Za uspešno tovrstno dejavnost velja obdobje 2006–2015 s takratno vodjo *Založbe* mag.

Marijo Lesjak Reichenberg, a kar se samo še nadaljuje z novo, tj. Zvonko Kos (od 2016 dalje) in njunimi timi. Vsi skupaj več kot sledijo jasno začrtanim smernicam vse od ustanovitve *Založbe »[...] izdajati publikacije, ki omogočajo strokovni napredek vseh zaposlenih v šolski sferi. To pomeni izdajanje priročnikov in v nekoliko večji meri, strokovnih (in prav tako znanstvenih) monografij, zbornikov, strokovnih revij, učbenikov za šolstvo, narodnosti in manjšinsko šolstvo ter učbenikov nizkih naklad, kurikularnih dokumentov, priznanj ter druge vrste drobnega tiska [...]»* (Lesjak, 2006, str. 137). Ta trend še ni zaključen. To lahko povežemo s »[...] povečanim številom izdanih publikacij za področje posebnih potreb in pedagoških problemov, izdajam, namenjenih vrtcem, publikacij, ki razvijajo področje kritičnega mišljenja, pouku naravoslovnih ved, uvajanjem sprememb v vrtce, šole in druge ustanove, delu z nadarjenimi učenci, 'pouku za pouk.' To /zadnje/ obdobje so zaznamovali povečana priprava pedagoških načrtov tako za osnovno kot srednjo šolo in posledično zapoznena priprava teh dokumentov, ki so vendar – v soglasju z razvojem tehnologij – pripravljeni tudi za objavo na spletnih straneh [...]» (Lesjak, 2006, str. 138). Poleg že večkrat omenjenih knjig, priročnikov, formularjev idr. na tem področju *Založbe ZRSŠ* izhaja še 10 (strokovnih) revij, periodike. Nekatere med njimi pa so v vsem tem dolgoletnem, več kot 20-letnem času izhajanja, spreminjale tudi svoje naslove. V ta izdajateljski nabor naslovov spadajo še priprave prevodov že obstoječih in izdanih učbenikov. Zaradi vsega navedenega je program *Založbe ZRSŠ* vse obširnejši in kvalitetnejši. Obenem pa se nadaljuje trend izdajanja novih naslovov, izvirnih učbenikov, namenjenih samo šolam in šolskemu sistemu, tudi obeh manjšin (italijanske in madžarske) na območju Republike Slovenije. Pri tem se nadejajo, da se »donkihotski« postopki ne bodo izkazali skozi njihova prizadevanja, da prodajo čim več zanimivih knjig čim številčnejšim kupcem. Ker je potrebno tudi te poleg priprav in tiskanj publikacij na prikladen način ponuditi bodočim bralcem in uporabnikom, v katere se preoblečejo njihovi kupci (Lesjak, 2006). Tu pa je še elektronika, s katero se je tudi *Založba ZRSŠ* že večkrat srečala. To so izdaje na CD-, DVD-jih kot tudi objave na spletnih straneh *ZRSŠ*.

Glasba v okvirih *Založbe ZRSŠ*

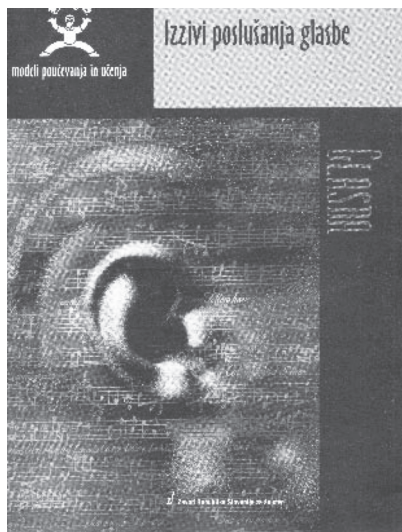
Glasba kot umetniška, pedagoška in znanstvena disciplina je enakovredna vsem preostalim predmetom v okviru vsebinskega in formalnega, tj. oblikovnega reda celotnega *ZRSŠ*. Zaradi tega je vsa njegova dejavnost utrjena tudi s *Statutom ZRSŠ*: raziskovanje in eksperimentalni razvoj na področju sociologije in humanistike, distribucije filmov, video filmov, TV-oddaj, izdaje, razmnoževanje posnetih nosilcev zapisov in izdelava spletnih portalov (*Statut*, 2010, 2, čl. 6). Z nekaterimi drugimi akti pa je še posebej opredeljeno stališče *ZRSŠ* do izdajateljstva nasploh in še posebej do izdajanja revij. Iz prvega lahko razberemo, da *Založba ZRSŠ* redno ali/in občasno izdaja monografije in priročnike, zbornike, revije, učbenike, kurikularne dokumente, kataloge-informativne publikacije, drobn tisk, priložnostne tiskovine idr. (*Poslovnik*, 2011, 1, čl. 2). Vse to seveda velja tudi za glasbo. Kot za vseh 10 (strokovnih) revij, ki jih izdaja *Založba ZRSŠ*, tudi za glasbeno revijo *Glasba v šoli in vrtcu*, veljajo odredbe o: programskih zasnovah, (odgovornem) uredniku in uredniškem odboru, njegovih

sestankih, financiranju revije, objavljanju člankov v reviji in na spletnih straneh kot še drugo (*Poslovnik*, 2011).

Založba ZRSS z vsemi svojimi izdajami smiselno dopolnjuje osnovno nalogo *ZRSS*, a to je skrb za stalne in kvalitetne spremembe prakse in strokovnega ter osebnostnega razvoja učiteljev in drugih strokovnih delavcev v šolah in vrtcih. Vse izdano gradivo prispeva k izboljšanju vsebinskega, didaktičnega in organizacijskega dela v razredu.¹ Od knjig (priročniki, učbeniki, zbirke nalog in strokovne monografije), ki so doslej izšle v *Založbi ZRSS* na glasbenem področju, lahko najprej izpostavimo **priročnike**: *Izzivi poslušanja glasbe/Priročnik za učitelje glasbe in glasbenih predmetov v splošnih in glasbenih šolah* (Milka Ajtnik, 2001), *Klavir za dva – Piano for Two* (Alenka in Igor Dekleva, 2001), *Uporaba računalnika pri obravnavi zvočnih pojavov (Modeli poučevanja in učenja, Fizika*; Ivo Verovnik in Leopold Mathelitsch, 2001), *Kako naj pojejo otroci* (Dragica Žvar, 2002), *Glasba v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju osnovne šole* (Ivana Mori, Marija Smolko in Marjeta Kepec, 2003), *Ljudski plesi v osnovni šoli* (Branko Fuchs, 2004 in 2006), *Glasba – ustvarjalnost, preverjanje in ocenjevanje* (Dimitrij Beuermann, 2005), *Glasbeni kažipot 1-3* (Mitja Reichenberg, 2005), *Glasbeni kažipot – Priročnik za poslušanje glasbenih primerov pri glasbenih dejavnostih v vrtcu* (Mitja Reichenberg, 2006), *Glasbeni kažipot 4-6* (Mitja Reichenberg, 2007), *Glasbeni kažipot 7-9* (Mitja Reichenberg, 2009), *Telo v zvoku* (skupaj z zbirko nalog; Sergeja Grögl in Barbara Tetičkovič, 2011), *Kulturno-umetnostna vzgoja* (2011), *Opismenjevanje in razvoj vseh čutil* (Magda Štupnikar, Darja Pintar, Tatjana Murovec in Emina Veselič, 2012); **učbenike**: *Suita v barvah – The Suite in Colours* (Igor Dekleva, 2000), *Klavirske risanice – The Piano Colourbook* (Igor Dekleva, 2001), *Glasbeni stavek – Harmonija II* (Janez Osredkar, 2004), *Solfeggio 2 in 3* (Tomaž Habe, 2005), *Glasbeni stavek – Kontrapunkt* (Janez Osredkar, 2006), *Solfeggio 4* (Tomaž Habe, 2007), *Glasbena slikanica 2 / Kepes enek-zene knyv 2* (Breda Oblak in Marija Prelog; 2. izdaja, 2007), *Glasbeni stavek – Harmonija I* (Janez Osredkar, 2009), *Solfeggio 1* (Tomaž Habe, 2011); **strokovne monografije-knjige**: *Grlica za otroke/Izbor otroških zborovskih pesmi revije Grlica od 1953 do 1988* (Dragica Žvar, 2012), *Ples v vrtcu* (Meta Zagorc, Anita Vihtelič, Neva Kralj in Nina Jerman, 2013) idr.

¹ Dostopno na spletnem naslovu: http://www.zrss.si/default_zalozba.asp?link=predstavitev&a=0 (obiskano: od 2. 6. 2013).

Slika 1: Naslovnica knjige M. Ajtnik (2001): Izzivi poslušanja glasbe
Revija Glasba v šoli /do 2006/ in vrtcu /po 2007/

ZRSŠ je v okviru svoje *Založbe* že leta 1995 ustanovil, založil in začel izdajati glasbeno revijo, v kateri je kot uvodnik prva urednica (in prva so-ustanoviteljica, tedanja strokovna svetovalka za glasbeno vzgojo v ZRSŠ mag. Milka Ajtnik) zapisala: »[...] Ivan Cankar nas je (Slovence) videl kot deželo sonca in pesmi. Tudi dandanes ta rek ne sme zveneti patetično. Dežela petja ne more biti brez strokovne revije, namenjene vsem, ki se z glasbo ukvarjajo profesionalno ali kako drugače. Zaradi tega smo tukaj. Glasba v šoli ... V zadnjih desetletjih vplivajo na učne načrte po svetu mediji, skladateljske aktivnosti, integrirana umetnost, tehnologija, multi- in interkulturalna približevanja in obenem tudi različne improvizacije. O mnogih vprašanjih se bomo tudi mi lahko pogovorili v okviru naše (nove) revije ... [...]« (Križnar, 2010, str.15).

Takoj, že v prvi številki nove strokovne revije je bila dodana notna (glasbena) priloga, iz katere je še vedno vidna (po skoraj 20 letih izhajanja) posebna naklonjenost *otroškim in mladinskim zborom* in glasbi za *Orffov inštrumentarij* (Križnar, 2015). V prvem, pionirskem uredniškem odboru pod taktirko (odgovorne) urednice mag. M. Ajtnik, so se zbrali vodilni slovenski glasbeni pedagogi, didaktiki in metodiki: prof. Jakob Jež, prof. dr. Breda Oblak, prof. dr. Albinca Pesek in prof. dr. Mirko Slosar ter še trije uredniki za posebna področja: mag. Ivan Vrbančič za glasbo v šoli, /dr./ Dimitrij Beuermann za glasbeno šolstvo in /dr./ Dragica Žvar za zborovodstvo. V vseh teh letih je ostal uredniški koncept skoraj enak, ne pa uredniški odbor. Pojavile so se še tematske in dvojne številke, v enem samem in samcatem primeru pa še dodatek na DVD-CD-romu (dva notna računalniška programa *Sibelius* in *Finale Note*),² delo in kontinuiteta pa sta ostala ena in ista, razen v letih 2011 in 2015, ko sta cela letnika revije *Glasba v šoli in vrtcu* izpadla in

² *Glasba v šoli in vrtcu*, l. 12, št. 3–4, Ljubljana: ZRSŠ, 2007.

nista izšla; zato tudi zamik: v 21 letih izhajanja le 19 letnikov. (Pre-) Ostali (odgovorni) uredniki, ki so sledili mag. M. Ajtnik (1995-2002), so bili še: dr. D. Žvar (2002-2008), dr. D. Beuermann (2008-2010), dr. Inge Breznik (2010-2012) in dr. Franc Križnar (2012 →). Vsi po vrsti so bili iz vrst poklicnih strokovnih svetovalcev ZRSŠ, razen slednjega, zadnjega (F. Križnar). Tudi on prihaja iz različnih zasedb uredniških odborov (pod različnimi /odgovornimi/ uredniki), poleg tega pa je zagotovo po pregledu bibliografij dosedanjih števil revije, avtorjev in naslovov, eden tistih, ki je doslej največ prispeval na strani vseh dosedanjih števil revije *Glasba v šoli in vrtcu* (vse od 1995 →). Tudi zato je bil tale (zadnji) prenos (odgovornega) urednika revije na še enega od (zunanjih) urednikov precedens, tj. zgleden primer. Vse to je zdaj po že štirih letih več kot očitno in primerljivo. Saj se v tem času ni zgodila nobena velika sprememba ne uredniške politike in ne vsebinske podobe revije. Vse to je zdaj že mogoče primerjati in ocenjevati. So se pa tudi v tem času menjale tako oblike kot naklade izhajanja revije. Slednja znaša danes »le še« 490 izvodov na posamezno številko. To pomeni, da revijo niti ne prejemajo vsi vrtci, osnovne, srednje in glasbene šole do visokih šol; kar je pravzaprav mantra vseh generacij in mandatov dosedanjih urednikov in uredništev revije, saj je prav ta kot edina tovrstna revija namenjena vsej glasbeni vzgojno-izobraževalni piramidi v Sloveniji. Zasluge, da je revija zelo kmalu prešla tudi do indeksacije v *RILM*, tj. *Répertoire International de Littérature Musicale* (New York, ZDA), pripadajo tujim članom uredništva. Danes so to: dr. Dimitrije Bužarovski (Makedonija), dr. Irena Miholić (Hrvaška) in dr. Patricia Shehan Campbell (ZDA). Slovenski člani uredniškega odbora (v zadnjem mandatu, 2015-16) pa s/m/o: poleg (odgovornega) urednika dr. F. Križnarja še: dr. Bogdana Borota, dr. I. Breznik, Tomaž Habe, dr. Barbara Sicherl Kafol, dr. Veronika Šarec, dr. Jernej Weiss in dr. D. Žvar.³

³ *Glasba v šoli in vrtcu*, l. 19, št. 1–2 (kolofon), Ljubljana: ZRSŠ, 2016.

Slika 2: Naslovnica revije *Glasba v šoli in vrtcu* (2016).

Iz zadnjega uredniškega koncepta lahko utrdimo že omenjeni trend vsebine posameznih števil revije *Glasba v šoli in vrtcu*. Kot edina tovrstna glasbeno pedagoška strokovna revija v državi predstavlja stik različnih strokovnih področij: pedagogike, muzikologije, etnomuzikologije, psihologije, sociologije, kulturne antropologije, zgodovine, novinarstva, kompozicije, dirigiranja-zborovodstva, glasbene ustvarjalnosti in poustvarjalnosti, scenska ustvarjalnosti in poustvarjalnosti idr. V tem stiku je v fokusu koherentna povezanost omenjenih in še drugih strok in (znanstvenih) disciplin kot tudi njihova vloga v (glasbeni) vzgoji in izobraževanju: vse od ozko specializiranih znanstvenih razprav (tj. izvirnih znanstvenih referatov) do hkratnega in neprestanega povezovanja in komunikacij med teorijo in prakso v še enem od najbolj sprejemljivih, popularnih in najbolj množičnih medijev – tisku.

Tako revija *Glasba v šoli in vrtcu* z objavljenimi članki še vedno vzpostavlja širok strokovni dialog med teorijo in prakso z neposrednim prenosom teoretskih spoznanj, s posredovanjem dobrih izkušenj iz prakse in s posredovanjem nove otroške in mladinske zborovske literature, ki je sicer usmerjena še v predšolsko in šolsko prakso. Prav novi *otroški* in *mladinski zbori*, izdani v reviji, so bili izvedeni na številnih občinskih in medobčinskih revijah šolskih pevskih zborov in na državnih tekmovanjih šolskih pevskih zborov v Zagorju ob Savi. Tako lahko še sedaj, že z neko časovno distanco zatrdimo, da gre ob pregledu dosedanjih člankov in drugih prispevkov v reviji *Glasba v šoli in vrtcu* za glasbeno vzgojo v vrtcih, osnovnih šolah, osnovnih in srednjih glasbenih šolah ter v slovenskem visokem glasbenem šolstvu s spoznavanjem prakse z didaktičnimi, metodičnimi in drugimi novitetami na področju glasbene pedagogike, za spodbude skladateljem za nova zborovska dela, za različne inštrumentalne zasedbe, uporabne tudi v vzgojno-izobraževalnem procesu, ker je omenjena revija, vseskozi namenjena vzgojiteljem in učiteljem glasbene vzgoje v osnovnih in srednjih šolah, učiteljem

glasbenih šol, zborovodjem in vodjem inštrumentalnih ansamblov v vrtcih in šolah. V dosedanjih dvojnih tematskih številkah so se pojavile teme s področja glasbene vzgoje in izobraževanja, metodike in didaktike kot so to npr. naslednji naslovi: *Zborovska dejavnost v vzgoji in izobraževanju*, *Sodobni poklicni pristopi pri pouku glasbene vzgoje*, *Zvok kot življenjski prostor*, *Sodobna glasba v vzgoji in izobraževanju* idr. Tem in še nekaterim drugim kriterijem so podrejene še rubrike v reviji kot so npr. *vodilna tema* (samo v tematskih številkah), *raziskave* (izvirni znanstveni referati), *strokovni ktiček* (strokovni članki), *ocene-recenzije* (komentarji glasbenih dogodkov, notnih in knjižnih izdaj, zvočnih zapisov: plošč, kaset, ...), *obletnice*, *intervjuji*, *iz prakse za prakso* (opisi odličnih praks, vzorčni primeri šolskih praks, ...) idr.

Notna priloga revije je namenjena izdajanju (deficitarnega) gradiva, skladb in not zanje za otroške in mladinske pevske zборе idr. (Križnar, 2012). V njih so doslej svoje zборе in druga dela (tudi za *Orffov* inštrumentarij) objavili naslednji slovenski skladatelji in avtorji: Alojz Ajdič, Vitja Avsec, Tomaž Bajželj, Dušan Bavdek, Dimitrij Beuerman, Janez Bitenc, Ambrož Čopi, Matevž Fabijan, Maksimilijan Feguš, Nana Forte, Bojan Glavina, Radovan Gobec, Tomaž Habe, Matjaž Jarc, Gašper Jereb, Jakob Jež, Brina Jež Brezavšček, Anton Jobst, Pavle Kalan, Miro Kokol, Janez Kuhar, Marijan Lipovšek, Andrej Loparnik, Damijan Močnik, Stanko Premrl, Patrick Quaggiato, Mitja Reichenberg, Blaž Rojko, Črt Sojar Voglar, Peter Šavli, Dane Škerl, Igor Štuhec, Jože Trošt, Mira Voglar, Samo Vremšak, Larisa Vrhunc, Tadeja Vulc, Martin Železnik idr. Gledališka igra *Pepelka* bratov Grimm⁴ avtorjev Iztoka Valiča (prevajalec in režiser) in dr. Dimitrija Beuermann (avtor glasbe), objavljena v reviji je doživela dve izvedbi: v *Mojem gledališču*: v *Španskih boricih* (Ljubljana, 1995) je doživela ok. 150 ponovitev, nekaj let kasneje pa še v *Gledališču »Toneta Čufarja«* (na Jesenicah) okoli 20 ponovitev. Dobila je tudi nagrado *Zlata paličica* za ustvarjalce predstave.⁵ Tudi v tem naboru slovenskih in drugih skladateljev gre za izbor cvetobera slovenskih glasbenih ustvarjalcev, avtorjev različnih generacij in spolov, slogovnih usmeritev in šol.

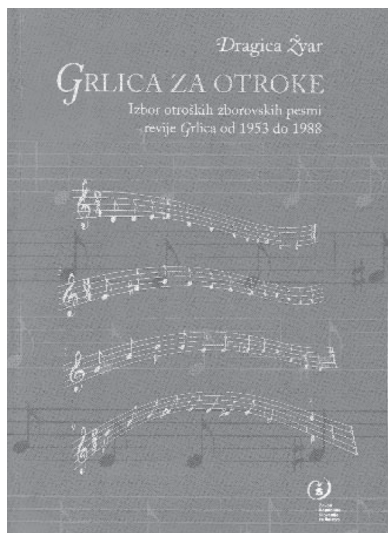
Zaključimo tale del s (pozitivnim) fragmentom o glasbeni vzgoji in izobraževanju na primeru ZRSS in njegove *Založbe* z izdajami s področja glasbene literature in na koncu koncev tudi njene revije *Glasba v šoli in vrtcu* z zaključnim pogledom na skrajno pozitivne splošne rezultate vseh tistih, ki se tako kot v svoji mladosti ali drugače (profesionalno ali ljubiteljsko) ukvarjajo z glasbo: »[...] Kljub temu, da je oblast brez posluha in naj bi ob zadnjih (2012) recesijskih predlogih celo razmišljala o ukinitvi (slovenskih) javnih glasbenih šol. /.../ V njej ne gre le za prostor, v katerem lahko nadarjeni otroci in mladina razvijajo svojo glasbeno nadarjenost, gre za področje izobraževanja, ki ima preprosto največ (pozitivnih) stranskih učinkov, dobrih tako za družbo kot za državo. /.../ Glasbene šole, kakršne poznamo v Sloveniji pa so unikum v Evropi, saj nimajo dobrega vpliva le na glasbeno izobraženost državljanov. Spodbujajo dobre delovne navade, povezovanje med ljudmi, sodelovanje in solidarnost. Gre za pouk enega učitelja z enim samim učencem [v celotni vertikali glasbenega šolstva: od osnovne

⁴ Jacob (nemški jezikoslovec, pisatelj in filolog; 1785–1863) in Wilhelm (nemški pisatelj; 1786–1859).

⁵ Prim. el. pismo Iztoka Valiča avtorju (7. 11. 2016).

prek srednje pa vse do visoke stopnje; op. avt.!), za najbolj oseben pristop, kar lahko obstaja» (Križnar, 2013, str. 9).

Slika 3: Naslovnica knjige Dragice Žvar: *Grlica za otroke* (2012).

Sklep

Po nekaj povojnih razvojnih fazah (po 1945. letu) in različnih imenih dandanašnjega ZRSŠ, se je le-ta z vsemi svojimi regionalnimi in strokovnimi enotami po vsej državi razvil v adekvaten in aktualen zavod. ZRSŠ z vsemi svojimi akti in mestu ter vlogi, ki jih ima v današnji družbi, služi svojemu poslanstvu v največji možni meri. Obseg njegovega dela je kakovosten in obsežen. Tako je tudi *Založba* samo ena od njegovih enot, ki ji pripisujemo vse njihove izdaje. S tem (velikim) številom najrazličnejših izdaj: knjige-monografije, priročniki, učbeniki in druga literatura, ima ZRSŠ vodilno izdajateljsko vlogo v državi (RS) tudi na področju glasbe. Glasba je v okviru dejavnosti več kot enakopravno vgrajena v organigram dela tako ZRSŠ v celoti kot tudi njegove *Založbe*. Da je glasba ena od vodilnih (strokovnih) disciplin v vseh njenih okvirih, je zasluga tako vseh strokovnih (so)delavcev na področju glasbene umetnosti v vseh njenih parametrih in generacijah; tako v Ljubljani kot v vseh devetih njegovih organizacijskih enotah v državi (Celje, Koper, Kranj, Ljubljana, Maribor, Murska Sobota, Nova Gorica, Novo mesto in Slovenj Gradec). V okviru tiskanih in elektronskih medijev ZRSŠ ostaja z relevantnimi avtorji tudi na področju glasbenega izobraževanja in vzgoje v okvirih umetnosti, pedagogike in znanosti vodilni izdajatelj.

Če vsemu temu dodamo še vseh 19 dosedanjih letnikov (od 1995 in naprej →) revije *Glasba v šoli in vrtcu*, lahko nekako zaokrožimo celotno sliko aktivnosti ZRSŠ in njegove *Založbe* na področju glasbe. S povečanjem števila njihovih izdaj v okvirih

interdisciplinarnih in multidisciplinarnih oblik, ki predstavljajo glasbo kot umetniško, pedagoško in znanstveno disciplino, lahko tudi tale prikaz zaključimo z več kot pozitivno oceno. Tako ZRSŠ kot njegova *Založba* z revijo *Glasba v šoli in vrtcu* drži v rokah celotno (glasbeno: umetniško-pedagoško-znanstveno) stroko v vseh njenih parametrih in v celotni piramidi slovenskega glasbenega šolstva. To lahko zatrdimo ne samo zaradi vpogleda v spisek avtorjev, ampak tudi po številu in naslovih celotnega tovrstnega opusa. V vseh teh primerih ne gredo komplimenti samo tekstem in s tem besedam o in za glasbo, temveč tudi za povsem očiten glasbeni, notni zapis. Vse to lahko najdemo tako v knjigah, priročnikih, učbenikih kot tudi v notnih prilogah revije *Glasba v šoli in vrtcu* ter v še prenekateri samostojni monografiji ali/in v priročniku in učbeniku. V slednjih so v največji možni meri zastopani otroški in mladinski zbori, z ali brez spremljave (a cappella in s spremljavo) in za *Orffov* inštrumentarij. V vseh primerih gre za neke vrste deficitarno glasbeno literaturo, ki pa ima po pravilu namena še največji in najbolj adekvaten »feed back« prav v našem, vseslovenskem šolskem sistemu.

Literatura

Gabrič, Aleš. 2006. Komisija za proučevanje šolstva – predhodnica Zavoda za šolstvo. V *Pol stoletja Zavoda Republike Slovenije za šolstvo : zbornik ob 50-letnici delovanja*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Glasba v šoli (in vrtcu). 1995–2016. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Lesjak Reichenberg, Marija. 2006. Zavodova založba med preteklostjo in prihodnostjo. V *Pol stoletja Zavoda Republike Slovenije za šolstvo : zbornik ob 50-letnici delovanja*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Križnar, Franc. 2010. 15 let revije *Glasba v šoli (in vrtcu)* 1995–2010. V *Glasba v šoli in vrtcu*, l. 15, št. 3–4, Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, str. 15–21.

Križnar, Franc. 2012. Uredniški koncept revije *Glasba v šoli in vrtcu*, l. 17/2013 (neobjavljen tipkopis). Ljubljana: ZRSŠ.

Križnar, Franc. 2013. Slovensko glasbeno šolstvo in tovrstna glasbena pismenost. Od zgodovinskega razvoja in iz preteklosti v sedanjost ter prihodnost. *Vzgoja in izobraževanje*, l. 44, št. 4–5, str. 6–10.

Križnar, Franc. 2014. Funkcija izdavačkov odeljenja u slovenačkom školstvu na primeru izdanja knjiga i časopisa (Izdavačko odeljenje ZRSŠ) a posebno muzičkih knjiga i časopisa *Muzika u školi i vrtiću*. *Balkan Art Forum-Umetnost i kultura danas, BARTF 2014*. Niš (Republika Srbije): Univerzitet u Nišu-Fakultet umetnosti, str. 177–187.

Logar, Tine. 2012. Delovanje založbe Zavoda RS za šolstvo v obdobju 1991–1992. *Zavod Republike Slovenije za šolstvo v spominih sodelavcev s Parmove, Privoza in Poljanske : zbornik ob XXVII. strokovnem srečanju delavcev ZRSŠ v Ljubljani*.

Pleša, Damjana. 2006. Zavodova založba v obdobju Marije Javornik. V *Pol stoletja Zavoda Republike Slovenije za šolstvo : zbornik ob 50-letnici delovanja*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Poslovniki o založniškem programu Zavoda RS za šolstvo. 2011. Ljubljana: ZRSŠ.

Statut ZRSŠ. 2010. Ljubljana: ZRSŠ.

Vintar, Jelka. 2006. Ob robu zapisa Tineta Logarja o delovanju založbe v obdobju 1991–2006. V *Pol stoletja Zavoda Republike Slovenije za šolstvo : zbornik ob 50-letnici delovanja*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Summary

The importance of the *Publishing department* in the Slovenian Schools on the Example of Publishing of Books and Reviews (*The Publishing Department of The National Education Institute of the Republic of Slovenia*) and especially Music Books and the Magazine *Glasba v šoli in vrtcu / The Music in School and Kindergarten* is very important. *The National Education Institute of the Republic of Slovenia (ZRSŠ)* has been leading the development of schools for more than 60 years. It is constantly working on modern teaching programmes, learning processes, arrangements and school equipment. The pedagogical advisers of ZRSŠ are doing research, adopting, recommending and supporting the development of the modifications in the practice, theory and its lawfulness. Its basic “agens spiritus” has the leading role in all the vital learning processes with the aim of permanent development and introduction of novelties. With these activities they guarantee autonomy during the process of the education. Their *Publishing Department* with its own editions completes the ZRSŠ basic task: permanent growth and high quality of teachers and other professional workers in schools and kindergartens. All of their mentioned educational materials support the work in classes. The most important are textbooks and manuals for minorities, for which the Republic of Slovenia has to take care by constitution: the Hungarian and Italian minorities in the complete pyramid of schools. ZRSŠ has a special department for such matters. It is publishing books; most of them are manuals, and even ten magazines. The music in this regard is more or less equal to other subjects and is the essence of schools: from the general to the technical schools. Among textbooks and manuals about music we can find authors who are relevant to the music education in Slovenia. The special position is allotted to the magazine which is 19 years old – *Glasba v šoli in vrtcu / The Music in School and Kindergarten*, which includes scientific papers, interviews, papers and good practice and the supplement (*children and youth choirs, Carl-Orff Instrumental*). The magazine is indexed in *RILM (Répertoire International de Littérature Musicale; New York, USA)*.